

Katarzyna Łobacz

Wstęp

Ekonomiczne Problemy Usług nr 109, 5-9

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

WSTĘP

Przedsiębiorczość jest w gospodarce zjawiskiem wielowymiarowym. Bazując na indywidualnych zachowaniach, ma swój bezpośredni wpływ na parametry wzrostu gospodarczego. Innowacyjna przedsiębiorczość jest szczególnie ważnym czynnikiem stymulującym rozwój w warunkach gospodarki opartej na wiedzy. Jest ona wręcz wskazywana jako jeden z fundamentów rozwoju najbardziej dynamicznych gospodarek. Pozytywną relację pomiędzy przedsiębiorczością a rozwojem gospodarczym ukazują wiele analiz wykonywanych na różnych poziomach. W tym kontekście przedsiębiorczość i innowacyjność wymienia się jako główne źródła bogactwa i dobrobytu społecznego. Przede wszystkim zaś podkreśla się, że innowacyjna przedsiębiorczość pozwala na zapewnienie wzrostu gospodarczego w odległym horyzoncie czasowym. Wynika stąd niezwykle duża waga problematyki przedsiębiorczości i ogromne znaczenie poszukiwania i przekazywania wiedzy na temat mechanizmów kierujących przedsiębiorczymi zachowaniami.

Tym samym przedsiębiorczość staje się niezwykle istotnym elementem rozwoju w gospodarkach krajów transformujących się, do których należy Polska. Z tego względu na poziomie krajowym i regionalnym podejmuje się szereg inicjatyw mających na celu stymulowanie innowacyjnych zachowań przedsiębiorczych. Należą do nich zarówno programy rządowe, jak i działania realizowane na poziomie jednostkowym, przez stowarzyszenia, uczelnie wyższe czy wreszcie pojedynczych przedsiębiorców. Pomimo jednak wielu wysiłków skierowanych w Polsce na rozwój tego biegunca wzrostu, uzyskiwane rezultaty wciąż plasują polską gospodarkę na końcowych miejscach w światowych rankingach. Nadal potrzebne jest więc poszukiwanie coraz bardziej efektywnych systemów dynamizacji w tym obszarze dla uzyskania ponadprzeciętnego wzrostu.

Choć wydawać się może, że wiele zostało już napisane na temat przedsiębiorczości, przedsiębiorczości akademickiej, innowacyjności w polskiej i światowej literaturze przedstawiającej myśl powstałą w ramach nauk ekonomicznych oraz nauk o zarządzaniu, to jednak zasoby wiedzy tłumaczące mechanizmy działań przedsiębiorczych warunkujących komercjalizację wiedzy w gospodarce i wynikające z niej efekty są wciąż niepełne. Częściowo jest to wynikiem trudnej natury samego pomiaru procesów przedsiębiorczych, szczególnie jeśli weźmie się pod uwagę, iż nie są one oparte na racjonalnych przesłankach, lecz podlegają dynamicznym, niejednorodnym mechanizmom. W jednej ze swoich publikacji J.R.T. Hughes pisze na ten temat:

Badanie przedsiębiorczości jest podobne do badania kreatywności w jakimkolwiek obszarze, na przykład w odniesieniu do kompozycji utworu muzycznego. Patrząc na nią od strony wielkich koncepcji Schumpetera (twórcza destrukcja) czy też skromniejszych Kirznera (przedsiębiorca jako arbiter), to właśnie kreatywność i oryginalność stanowi główny punkt koncentracji badań nad przedsiębiorczością. Wkład przedsiębiorcy w gospodarkę opiera się bowiem na jego umiejętności odmiennego spojrzenia, tworzeniu nowych pomysłów, odwadze odstąpienia od istniejących zasad i wzorców. I właśnie dzięki nim dzieją się rzeczy nieoczekiwane¹.

Podobnie, w niedawnym wywiadzie dla „Gazety Wyborczej”, jeden ze znanych ekonomistów, prof. Ha-Joon Chang², odnosząc się do złożonej i niepoznanej natury innowacyjnej przedsiębiorczości, wskazuje bezpośrednio faktyczny brak naukowej wiedzy dotyczącej źródeł innowacyjności w gospodarce³. Potwierdza dalej, iż „jest sporo przykładów państwowych i prywatnych

¹ J.R.T. Hughes, *Arthur Cole and Entrepreneurial History*, „Business and Economic History” 1983, vol. 12, s. 136. Tłumaczenie za: K. Łobacz, *Koncepcja oceny procesu komercjalizacji w akademickich inkubatorach przedsiębiorczości*, rozprawa doktorska, maszynopis powielony, s. 209.

² *Wolny rynek? Nie ma czegoś takiego. Tego ci nikt nie powie o kapitalizmie*, „Gazeta Wyborcza” 31.12.2011–1.01.2012.

³ Dosłownie mówi: „nie wiadomo skąd się bierze innowacyjność w gospodarce”. I dodaje: „to jeden z najczęstszych mitów na temat kapitalizmu, jakoby ułatwianie zakładania przedsiębiorstw promowało wzrost gospodarczy. To ma znaczenie, ale drugorzędne. Ludzie zakładają przedsiębiorstwa tam, gdzie widzą szansę na zarobek. Jeśli jej nie widzą, nawet jedno pozwolenie w jednej instytucji to będzie o jedno za dużo. Z kolei jeśli gospodarka rozwija się tak szybko jak Korea w latach 90. – nawet tysiąc zezwoleń nie odstraszy [...]. Prawdziwy innowator realizuje pomysły, na które nikt inny nie wpadł!”. *Ibidem*, s. 26–27.

przedsiębiorstw, które bardzo skutecznie wdrożyły swoje innowacje, ale nie ma jednak teorii, która by to wszystko tłumaczyła”. Podobnie wielu innych naukowców, a często także praktyków poszukujących efektywnych narzędzi wsparcia, potwierdza, że wysiłek naukowy włożony w poznanie mechanizmów związanych z przedsiębiorczością i innowacją jest ciągle niewystarczający. Mając zaś na względzie ograniczoną skuteczność dotychczas stosowanych interwencji, wskazują oni jednocześnie konieczność nieszablonowego podejścia do analizy tych zjawisk ekonomicznych. Wynika stąd konieczność dalszego poszukiwania prawidłowości, które dadzą się opisać, i tworzenia na ich fundamentie kolejnych – w nadziei na to, że w oparciu o podobny opis uda się stworzyć systemy gospodarcze bardziej efektywne od obecnych.

Powyższe dylematy wyznaczają cele niniejszej publikacji. Wskazane powyżej kwestie zostały szeroko omówione podczas forum dyskusyjnego w ramach Letniej Szkoły Innowacji, która odbyła się we wrześniu 2013 roku. Przedsięwzięcie powyższe, organizowane regularnie od 2006 roku, gromadzi przedstawicieli różnych środowisk, w tym pracowników naukowych, pracowników ośrodków innowacji i przedsiębiorczości (inkubatory przedsiębiorczości, parki naukowo-technologiczne, centra transferu technologii), administracji publicznej (Ministerstwo Gospodarki, Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Ośrodek Przetwarzania Informacji), związanych z tematyką innowacyjności i przedsiębiorczości z całej Polski, na wspólnej debacie dotyczącej szeroko zakrojonej problematyki przedsiębiorczości i innowacyjności w gospodarce opartej na wiedzy. Przedstawiona publikacja pozwoliła w sposób syntetyczny ująć wnioski wynikające z przeprowadzonych dyskusji.

Prezentowany wybór artykułów dotyka bardzo ważnych i aktualnych problemów innowacyjnej przedsiębiorczości w odniesieniu do aspektów rozwoju współczesnej gospodarki, a także problemów, z którymi spotykają się przedsiębiorcy i decydenci na co dzień, podejmując decyzje inwestycyjne, rozwojowe i stymulujące rozwój. Z przeprowadzonych przez Autorów analiz wynika wiele wniosków, które mają wymiar poznawczy, metodologiczny oraz praktyczny. Ich wkład do nauki i praktyki gospodarczej należy przede wszystkim postrzegać przez pryzmat ciągłego poszukiwania lepszego zrozumienia procesów związanych z przedsiębiorczością i przedsiębiorczością akademicką, a także uzasadnienia efektywności działań realizowanych przez

ośrodki wsparcia przedsiębiorczości i innowacyjności, tak w Polsce, jak i na świecie. Rozpoznanie tych zagadnień jest jednym z kluczowych zadań, jakie stawiają sobie wspólnie ekonomiści z uwagi na ich ogromne znaczenie dla rozwoju gospodarczego.

Wskazana wcześniej wielowymiarowość zagadnienia miejsca przedsiębiorczości w innowacyjnej gospodarce skłoniła do wyodrębnienia czterech tematów, które zostały poruszone w niniejszej publikacji:

- przedsiębiorczość w gospodarce – droga do innowacyjności;
- koncepcje zachowań przedsiębiorczych w innowacyjnej gospodarce;
- uwarunkowania innowacyjnej przedsiębiorczości w nowoczesnej gospodarce;
- przedsiębiorczość i innowacyjność w praktyce życia gospodarczego.

W części pierwszej: *Przedsiębiorczość w gospodarce – droga do innowacyjności* – zawarto treści dotyczące wzajemnego oddziaływania pomiędzy przedsiębiorcami a gospodarką oraz jego konsekwencjami dla obu stron. Autorzy zebranych artykułów podjęli próbę krytycznego spojrzenia na funkcjonowanie systemów innowacyjnych, w tym strategii wprowadzane na poziomie administracji publicznej, uwarunkowania gospodarcze działań, a także oddziaływania występujące pomiędzy aktorami gry gospodarczej. W swoich analizach pokazali zarówno ogólny teoretyczny kontekst gospodarczy, jak również konkretne przykłady działań, na podstawie których wskazali skuteczność podejmowanych decyzji w określonym kontekście.

W części drugiej: *Koncepcje zachowań przedsiębiorczych w innowacyjnej gospodarce* – Autorzy zaprezentowali różne aspekty mające wpływ na przebieg procesów przedsiębiorczych. Omówili nowoczesne koncepcje funkcjonowania przedsiębiorstw, zwracając szczególną uwagę na problemy zarządzania strategicznego we współczesnych uwarunkowaniach gospodarczych. Pokazali także istotę postaw przedsiębiorczych, bazując na aktualnych problemach związanych z kształtowaniem się nowoczesnych sektorów gospodarki oraz nowych pokoleń wchodzących na rynek przedsiębiorców.

Część trzecia: *Uwarunkowania innowacyjnej przedsiębiorczości w nowoczesnej gospodarce* – omawia szeroko czynniki wpływające na zachowania przedsiębiorcze, w tym szczególnie decyzje rozwojowe. Problematyka ta pokazana jest przez Autorów w odniesieniu do tradycyjnych biznesów, ale także – w opozycji do nich – w odniesieniu do komercjalizacji nowych technologii

i rozwoju firm technologicznych. Łącznie ujęto zarówno czynniki stymulujące innowacyjną przedsiębiorczość, jak i występujące w tym aspekcie bariery.

Na końcu, w części czwartej: *Przedsiębiorczość i innowacyjność w praktyce życia gospodarczego* – zestawiono treści ukazujące przykłady problemów związanych z realizacją procesów przedsiębiorczych w konkretnych uwarunkowaniach. W ten sposób podsumowano rozważania teoretyczne pokazujące szerokie spektrum problematyki innowacyjnej przedsiębiorczości, uwypuklając dodatkowo pragmatyczny aspekt przygotowanej publikacji.

Zachęcając do lektury, pragniemy podziękować wszystkim Autorom za wzięcie udziału w dyskusji i przedstawienie swojego spojrzenia na tak ważne w obecnych czasach zagadnienie, jakim jest rola przedsiębiorczości i mechanizmy procesów przedsiębiorczych w aspekcie budowania innowacyjnej gospodarki. Specjalne podziękowania należą się również Zarządowi SOOiPP za stworzenie platformy wymiany myśli i twórczych poszukiwań efektywnych rozwiązań prowadzących polską gospodarkę w kierunku efektywniejszego rozwoju. Wyrazy szczególnej wdzięczności należy złożyć Stowarzyszeniu Elektryków Polskich Oddział w Szczecinie, który – poszukując dróg innowacyjnych zachowań i rozwoju przedsiębiorczości prezentowanego przez siebie środowiska inżynierskiego, porozumiewając się ze środowiskiem naukowym Uniwersytetu Szczecińskiego – inspiruje i kreuje obszary badań efektywnego rozwoju w układzie nauka – biznes.

dr Katarzyna Łobacz

Łódź, Poznań, Szczecin, Warszawa – grudzień 2013